

Skärgårdens Intresseföreningars Kontaktorganisation

Org.nr: 814400-6007

SIKO VERKSAMHETSBERÄTTELSE 2024

SIKO syfte och mål

SIKO arbetar på bred front för en levande skärgård där det går att leva, bo och verka året-runt och med tillgång till fungerande samhällsservice. En levande skärgård är till exempel beroende av att det fungerar med djurhållning och odling så att landskapet hålls öppet och levande, det är också en beredskapsfråga med lokal livsmedelsförsörjning. Därför fokuserade SIKO under 2024, genom våra adjungerade i Skärgårdsstiftelsens styrelse, att bevaka och påpeka vikten av att Skärgårdsstiftelsens arrendegårdar hade bra förutsättningar att bedriva naturvård. SIKO såg också till att under Regionala skärgårdsrådets novembermöte på plats ta del av exempel på skärgårdslantbruk, privatdrivet (Hjälmö och Svartsö) samt en av Skärgårdsstiftelsens arrendegårdar (Grinda).

Östanviks gård. Foto: Per Fjärdhäll

Aktiviteter och projekt

Bostäder på öarna

Högt prioriterat i arbetet med skärgårdsutveckling har under året varit "Fler fastboende på öarna!". Att vända trenden från avfolkning till tillväxt bidrar till att lösa många av infrastrukturfrågorna för skärgården. Tillräckligt många barn för att förskola, grundskola och skolskjutsar kan planeras på ett bra sätt, bättre underlag för skärgårdstrafiken, året-runt öppna butiker, hemtjänst mm. Listan kan göras lång på det som gynnas av ett stabilt befolkningsunderlag – det gäller att antalsmässigt hålla sig över den så kallade "tipping-point" där öar riskerar att mer eller mindre helt avfolkas.

Värmdö kommun har i sitt "Skärgårdspaket" lyssnat på de lokala krafterna vilket resulterat i markanvisning på Svartsö och Möja, dvs en inbjudan till exploatörer att lämna anbud för att bygga bostäder som främjar permanentboende. Det är SIKO:s medlemsföreningar – Svartsörådet och Möjaskärgårdens företagarförening – som initierat och fungerar som "motor" i projekten.

Informationsmöte om Möjas bostadsprojekt 15 juni 2024. Foto Britt Fogelström

Post – och paketservice till öarna

För närvarande har Arholma, Tjockö, Ingmarsö, Svartsö, Möja, Sandhamn, Runmarö, Nämdö, och Utö paketservice i respektive livsmedelsbutiker (dock inte från alla distributörer). Paketutlämning på öarna kan också ske via Lantbrevbäring/Postbåt.

2024 medförde en negativ utveckling avseende medicin leveranser till öarna – Post Nord och Apoteket började tillämpa existerande regelverk på nytt sätt, vilket resulterade i avveckling av Apoteksombud och av leveranser av mediciner som kräver att förvaras i kontrollerad temperatur.

En stor försämring, som det finns viss politisk vilja att förändra, dock utan resultat under 2024. SIKO bevakar fortsatt frågan.

Apoteksvaror och medicin inte längre tillgängliga i skärgården genom Apoteksombud.

Siötrafik

SIKO har ett samarbetsavtal med Skärgårdens Trafikantförening, där två SIKO-representanter sitter i styrelsen (Britt Fogelström och Gunilla Söderqvist).

SIKO och Skärgårdens Trafikantförening har kontinuerligt möten med Regionens politiker och Trafikförvaltningens tjänstepersoner, där prioriteringar och synpunkter gällande skärgårdstrafiken diskuteras. Aktuella frågor är:

- förnyelse av fartygsflottan / linjenätet, miljö, tillgänglighet
- taxeöversynen
- bättre trafikledning, tillgänglig och oberoende av operatörer
- resursbehovet för underhåll av skärgårdens trafikbryggor
- trafikantinformation, vad WÅAB erbjuder
- basturlistor
- samordning sjö- och landtrafik
- den stängda terminalen på Strömkajen
- en levande skärgård, det övergripande målet

Under 2024 förändrade Trafikförvaltningen regelsystemet i ett antal småfrågor, som dock påverkar boendet i skärgården:

- Transport av matkassar mellan öar utan fast landförbindelse. I Mellanskärgården finns fyra ö-butiker som av tradition kunnat skicka matkassar med ordinarie Waxholmsbåtturer under lågsäsong till boende på öar utmed respektive tabell (butikerna finns på Möja, Ingmarsö, Svartsö och Runmarö). Den mat som transporteras har det redan betalats frakt för när den skickades till ö-butikerna. När dessa nya avgifter införts, har ö-butikernas självpåtagna service i stort sett upphört på grund av minskad efterfrågan och ö-livet i detta avseende har blivit besvärligare. *SIKO har drivit frågan i Regionen men även och fortsättning följer under 2025.*
- Skicka blommor med båten En till användningen mycket begränsad men uppskattad möjlighet har funnits för Blombutikerna på Djurö och i Vaxholm att skicka beställda blommor (uppvaktningar och till exempel julhälsningar) med Waxholmsbåtarna. Detta är ingen avgiftsfråga utan här handlar det om att blommor framlades endast kan skickas från Stavsås för Mellanskärgården.

Återigen – ett positivt inslag i ö-livet (att kunna få ta emot skickade blommor) tas bort, med en mycket oklar för att inte säga obefintlig besparingspotential för Regionen.

Coop Möja, Berg. Foto: Britt Fogelström

Pilot Stockholms skärgård / Ekosystembaserad Havsförvaltning – för ett hav i balans

SIKO medverkar i Länsstyrelsens projekt *Pilot Stockholms skärgård*, ett samverkansprojekt som leds av Länsstyrelsen Stockholm. Tillsammans med intressegrupper och näringsliv jobbar man för olika fysiska insatser i området och träffas både digitala och fysiskt, Aktörsforum. www.ebhf.se

Skärgårdsstiftelsen

SIKO har två adjungerade styrelseplatser i Skärgårdsstiftelsens styrelse. Stiftelsen fick ny styrelse och ny ledning under 2024.

SIKO har deltagit i de styrelsemöten som hållits varav ett heldagsmöte som hölls på Lidö. Vi har fortsatt att lyfta de frågor som vi förde fram i skrivelser under hösten 2023. Dessa avsåg vikten av lokal förankring och delaktighet i arbetet på lokal nivå. Vikten av att arrendegårdarna är i drift och att växling mellan gamla och nya arrendator sker på ett smidigt sätt för båda parter, något som visat sig vara en tydlig brist vad gäller Västergården på Hjälmo. SIKO har även poängterat att gårdarna är olika och att förhållandena skiftar mellan öarna och att det är viktigt att stiftelsen tar hänsyn och anpassar arrendet beroende på alla olika förutsättningar. I anledning av ökat besöksstryck och regionens målsättning att ytterligare öka tillströmning av turister har vi pekat på behovet av tillsyn i skärgården, särskilt under högsäsong för att tex förhindra markbränder, genom kontakt med turister i förebyggande syfte. Vi har understrukt att naturvården är en grundläggande förutsättning för att stiftelsen ska uppfylla sitt ändamål att **bevara Stockholms skärgårds egenart, naturvärden och landskapsbild**. Eftersom finansieringen från regionen inte täcker behoven har vi understrukt att de grundläggande funktionerna måste vara prioriterade, dvs SIKO menar att främjande av turism inte bör vara i fokus innan andra behov är uppfyllda. Vi har understrukt att det är viktigt att ge information till omkringboende innan beslut tas i frågor som kan komma att påverka tex genom att de kan leda till ökad genomströmning av besökare.

Samarbete med Södertörns Högskola

SIKO har i samarbete med SRF (Skärgårdarnas riksförbund) ett etablerat samarbete med Södertörns högskola. Under 2024 har arbete gjorts inför en forskarkonferens för skärgårdsfrågor på Södertörns högskola i mars 2025.

Samarbete med Skärgårdens Trafikantförening

SIKO har ett samarbetsavtal med Skärgårdens Trafikantförening i specifika sjötrafikfrågor. (Se under rubriken Sjötrafik på föregående sida).

Skärgårdsbåtens dag 2024, foto Mats Östman

Hållbar skärgårdsutveckling

I Nämdö skärgården pågår dels bildande av en Nationalpark dels förberedande arbete för etablering av ett biosfärområde.

SIKO följer noga utvecklingen genom den lokala medlemsföreningen Nämdö hembygdsförening och den fristående organisationen Nämdö Green Archipelago.

SIKO:s forum för påverkan och samarbete

SIKO medverkar löpande i verksamheten i forum och organisationer nedan:

- Skärgårdarnas Riksförbund (SRF) www.skargardarna.se
- Regionala skärgårdsrådet (Region Stockholm)
- Exekutivkommittén (Länsstyrelsen)
- Svealands Kustvattenvårdsförbund (SKVVF) www.skvvf.se
- Skärgårdens trafikantförening www.skargardstrafikanten.se

- LEADER Stockholmsbygd www.leaderstockholmsbygd.se
- Skärgårdsstiftelsen
- Värmdö kommuns skärgårdsråd + "Skärgårdspaketet"
- Norrtälje kommuns skärgårdsråd
- Haninge kommuns skärgårdsråd
- Pilot Stockholms skärgård (EBHF, Länsstyrelsen, HaV) www.ebhf.se
- Swedish Network for Islands Research (SNIR) www.snir.se

Detaljerad information om de möten som SIKO deltagit i under 2024 finns under rapporter/remissvar/yttranden på SIKO-sajten: http://www.siko.org.se/blog_69.html

På Aspö i Blekinge skärgård med Skärgårdarnas Riksförbund. Foto Nilla Söderqvist

Möten 2024 finns på SIKO-sajtens kalendarium som pdf, **2024 kalendarium**:

http://www.siko.org.se/text2_42.html

SIKO:s egna projekt

SIKO driver delar av sitt arbete i projektform. Beroende på omvärldsfaktorer drivs projekten ibland mer intensivt och blir ibland vilande.

Som ett exempel kan nämnas att SIKO har ett påbörjat projekt rörande "ökad direktdemokrati – lokalt medbestämmande" inspirerat av den så kallade Svåganmodellen (ett exempel på lokal styrning av kommunal verksamhet inom Hudiksvalls kommun).

Styrelsens möten 2024

- Styrelsen har under året haft 8 protokollförda möten.
6 möten digitalt och 2 fysiska möten:
ett på Tyréns (Åsa Norrmans arbetsplats) samt
ett på Landsort med Björn Öberg som värd, se foto.
- Arbetsutskottet har under året haft 8 protokollförda digitala möten.

Foto: Lennart Stuxberg, ordf LSMC

SIKO medlemsmöten 2024

Årsmöte

Hölls fysiskt söndagen den 9 mars.

SIKO Julmingel

SIKO samlade den 7 december ca 50 "skärgårdsviktiga politiker och medarbetare på Länsstyrelsen, Region Stockholm och Skärgårdskommunerna samt skärgårdsbor och andra personer viktiga för utvecklingen i skärgården" ombord på m/s Riddarholmen vid Skeppsbron. Syftet var att möjliggöra fria och spontana dialoger kring skärgårds-utveckling. Viktigt i dessa tider då vi alla arbetar till så stor del digitalt, vilket är effektivt, men kanske begränsar det tankeutbyte som det personliga mötet möjliggör.

Aktiviteten genomfördes för andra gången, då erfarenheterna från 2023 års julmingel var så positiva.

Julminglet: Foto: Nilla Söderqvist

Ekonomi

Årets resultat och balansräkning redovisas i separat bilaga.

SIKO:s styrelse och funktionärer 2023, efter årsmötet 12/2 2023

Ordförande Gunilla Söderqvist, Nämdö (Nämdö Hembygdsförening)

Sekreterare Britt Fogelström, Möja (Möjaskärgårdens Företagarförening)

Kassör Bo Gesslein, Löparö (Blidö-Frötuna Skärgårdsförening)

Ledamöter

Monica Pettersson (Möjaskärgårdens företagarförening samt ledamot i SRF:s styrelse)

Björn Öberg, Landsort (Landsorts Sjö- och Miljö Centrum)

Martin Hinders, Svartsö (Svartsörådet)

Peter Nord, Utö (Utö Kontakt- och Intresseförening)

Åsa Norrman, (Karklö)

Ersättare i styrelsen

Gunnel Wärn Hede, Ornö

Sofia Söderman, Söderöra

Styrelsens arbetsutskott 2024

Gunilla Söderqvist, ordförande

Bo Gesslein, kassör

Britt Fogelström, sekreterare

Åsa Norrman

Revisorer

Urban Gunnarsson, Norrtälje

Sture Malmgren, ersättare

Valberedning

Sune Fogelström (Möja), sammankallande

Lasse Berglund (norra skärgården)

Per Friden (Ornö)

Exempel på vad som stod på agendan i SIKO:s medlemsföreningar under 2024.

1. **Björkö Arholma Skärgårdsförening**
2. **Blidö-Frötuna Skärgårdsförening** www.bfsf.se
Firade 60-årsjubileum med återblickar i samband med sitt årsmöte.
3. **Dalarö företagarförening** www.dalaro.se
4. **Föreningen Ornöborna** www.ornoborna.se
5. **Husarö företags- och intresseförening** www.husaro.se
6. **Landsorts Sjö och Miljö Centrum** www.landsort.com
Arbetar med hotet om kraftigt höjda tomtarrenden alternativt friköp samt V/A-frågor – markägare är Statens Fastighetsverk.
7. **Möjaskärgårdens Företagarförening** www.msff.info
Arbete med frågorna kring bostadsprojekt på kommunens mark.
8. **Nämdö Hembygdsförening** www.namdohbf.se
Påbörjat ett visionsarbete med uppförande av ett allaktivitetshus för äldre och unga som ett komplement till Nämdö hembygdsgård. Deltagit i ett Medborgarråd med "biosfärfrågor" utfört av forskare inom projektet Landpaths och föreningen Nämdö Green Archipelago (www.greenarchipelago.se).
9. **Runmarö Intresseförening** www.runmaroifokus.se
Arbetar med bilparkeringsproblemen i anslutning till Styrsviks brygga.
10. **Sandhamnsområdets Intresseförening**
11. **Stavsuddaskärgårdens Intresseförening**
Genomfört det lyckade Leaderprojektet "Karsholms gäddfabrik" initierat av en ungdom i samarbete med öbor.
12. **Svartsörådet** www.svartso.se
Arbete med frågorna kring bostadsprojekt på kommunens mark. Öppnar ängsmarker i ett samarbetsprojekt för lokal köttproduktion med en ö-företagare och många öbor.
13. **Utö företagarförening** www.uto.se
14. **Utö Kontakt- och Intresseförening**
15. **Skärgårdshandlarna** www.skargardshandlarna.se
Deltagit i Regionens projekt Serviceträffar (info- och dialogträffar där även regionens landsbygds- och skärgårdskommuner samt SIKO deltar). Arbetar, tillsammans med SIKO, att återfå apoteksombudstjänsten till ö-butikerna.

Skärgården februari 2025

Gunilla Söderqvist, ordförande och au

Britt Fogelström, sekreterare och au

Bo Gesslein, kassör och au

Åsa Norrman, au

Björn Öberg, ledamot

Martin Hinders, ledamot

Monica Pettersson, ledamot

Peter Nord, ledamot